

Araştırma Makalesi/Research Article

Paydaşların Gözünden Okul Aile İş Birliği

School-Family Collaboration Through the Eyes of Stakeholders

Gizem ALKALAY ÖZGÜRBÜZ 1

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, alan yazında son yıllarda yapılmış olan okul-aile iş birliğine ilişkin çalışmalar ışığında okul-aile iş birliğine yönelik genel bir çerçeve sunmaktır. Bu amaçla paydaşların okul-aile iş birliğine yönelik görüşlerini, sorunlarını ve çözüm önerilerini inceleyen çalışmalar analiz edilmiştir. Öğrencilerin eğitim hayatı şekillenirken, eğitim aldıkları okulun paydaşlarından biri olan ailelerin tutum ve davranışları, okul ile yaptıkları iş birliğinin önemi yadsınamaz. Ailelerin çocuklarının eğitimine katılımı, yol gösterici bir rol üstlenmeleri eğitimin dinamik ve nitelikli olması bakımından önemli faktörlerden birisi olarak görülmektedir. Bu çalışma Türkiye’de okul-aile iş birliğine ilişkin yapılan çalışmaları ele aldığından betimsel nitelikte olup doküman inceleme ve içerik analizi yöntemi kullanılmış olan bir araştırmadır. Mevcut çalışmaya, 2020-2024 yılları arasında okul aile iş birliğine ilişkin görüşleri, önerileri içeren araştırmalar dahil edilmiştir. İlgili araştırmaların doküman analizi olarak oluşturulan bu çalışmada; araştırma makalesi ya da yüksek lisans tezi olarak toplam 27 çalışma ele alınmıştır. Bu çalışmada temel bulgular, okul-aile iş birliğine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri, okul öncesi eğitim düzeyine göre okul-aile iş birliği, ilköğretim düzeyinde okul-aile iş birliği ve okul-aile iş birliğine ilişkin sorunlar, çözüm önerileri ve fırsatlar temalarının çerçevesinde değerlendirilerek sunulmuştur. Bu çalışmanın okul-aile iş birliğine ilişkin yapılacak araştırmalara ışık tutacağı hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul paydaşları, okul aile iş birliği

ABSTRACT

The aim of this study is to provide a general framework for school-family collaboration in light of studies conducted in recent years in the field of educational literature. To achieve this goal, studies analyzing stakeholders' views, problems, and solution suggestions regarding school-family collaboration have been examined. As students' educational lives take shape, the attitudes and behaviors of families, who are one of the stakeholders of the school where they receive education, cannot be denied in terms of the importance of the collaboration they have with the school. The participation of families in their children's education and their assumption of a guiding role are seen as important factors for the dynamism and quality of education. Since this study discusses studies conducted on school-family collaboration in Turkey, it is descriptive in nature and is a research using document examination and content analysis methods. The current study includes research conducted between 2020 and 2024 that contains views and suggestions regarding school-family collaboration. In this study, a total of 27 works, including research articles or master's theses, were analyzed. The main findings of this study are presented by evaluating them within the framework of themes such as administrator and teacher views on school-family collaboration, school-family collaboration according to the level of pre-school education, school-family collaboration at the primary education level, and problems, solution suggestions, and opportunities related to school-family collaboration. It is aimed that this study will shed light on research to be conducted on school-family collaboration.

Keywords: school stakeholders, school-family collaboration

¹ Uzm. Bağımsız Araştırmacı, gizemalkalay.90@gmail.com, ORCID:0000-0003-4553-7293

1. Giriş

Bir kurum olarak okulu yalnızca eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü bir yer olmaktan çok okul paydaşlarını, çevresini, bireyin kendisini ve toplumu etkileyen bir kurum olarak değerlendirmek mümkündür. Okul, eğitim-öğretimin belirli bir program dahilinde öğrencilere sunularak, bu öğrencilere bilgi, beceri ve ortak bir tutumun verilmesine çalışılan bir kurum olarak tanımlanabilir (Kramer, 1995). Her kurum, hizmet için çalıştığı alan ve amaçlara göre farklı özellikler göstermektedir. Kurumlar, belirli hizmet üretirken, değer ve hedefleriyle kendi kültürlerini de üretirler. Özellikle eğitim kurumlarının diğer kurumlara göre değişiklik göstererek kültür üretme ve bu kültürü geliştirerek yayma gibi amaçları vardır (Özdemir, 2006). Okullar, toplumun örf ve adetlerini gelecek kuşaklara aktarmaya çalışırken aynı zamanda oluşturdukları okul iklimiyle de paydaşlarının gelişmesini sağlamaktadır (Çelik, 1997). Okulun üzerinde çalıştığı unsurlar toplumun farklı bileşenleri olduğu için okul farklı değerleri ve bu değerlere ilişkin tutumları içermek durumundadır ve bu yönüyle okul, özel bir öğrenim çevresidir (Bursalioglu, 2014). Okulun, eğitim-öğretim yoluyla öğrenciler üzerinde davranış değişikliği yaratma hedefini göz önünde bulundurduğunda okulların, bu amaca yönelik eğitim faaliyetlerini yürütürken aynı zamanda bir kültür oluşturmaları gerektiği anlaşılır. Okul kültürü, örgüt kültürü olgusundan gelmekle beraber, okulların kendilerine has yapılanmaları dolayısıyla öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin okulu anlamlandırma şekillerini ve okuldaki davranışlarını belirleyen önemli bir unsurdur. Okul kültürü, kuruma bir kimlik kazandıran ve o kurumun paydaşlarının davranışlarını belirleyen ortak düşünceler, amaçlar ve değerleri belirleyen bir olgudur (Aslan vd., 2009). Bu açıdan değerlendirildiğinde okul kültürü, okul kurumlarının gelişmesi, çağa ayak uydurması ve şekillenmesi gibi hedefleri gerçekleştirebilmesi için önemli bir yere sahiptir.

Okulların eğitim öğretim hedeflerini gerçekleştirebilmek için doğru bir yönetim anlayışına sahip olmaları gerekmektedir. Okul yönetimi eğitimin tüm paydaşlarını, öğrenci güdülenmesi ve başarısını doğrudan etkileyen bir kavram olarak değerlendirilebilmektedir. Okul yönetimi, bir kurum olarak okulun, amaç ve politikalarının gerçekleştirilmesini hedefler. Okulun vizyon ve misyonlarını hayata geçirmek üzere madde ve insan kaynağını yönlendirir (Balci, 2005). Okul

yönetimi, başta okul müdürü olarak yönetim ekibi tarafından gerçekleştirilir. Okul yönetiminin önemi, görevlerinin geniş kapsamından oluşmaktadır (Demirtaş vd., 2007). Yönetimin görevi, okulun hedefleri doğrultusunda yaşatırken aynı zamanda amaçlanan eğitim misyonuna ulaşılabilmesini sağlamaktır. Yönetim alt katmanlarından biri olan okul yönetimi, başta eğitim misyonları olmak üzere, toplumsal yapı, eğitim sisteminin yapısı ve okul toplumunu oluşturan tüm paydaşlardan doğrudan etkilenmektedir (Can, 2022). Okul yönetiminde, eğitim süreçleri ile öğretmen ve öğrencilerin güdülenmesini etkileyen faktörler arasında eğitim politikaları, okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ve okul-aile ilişkileri sayılabilmektedir. Okul örgütünü oluşturan paydaşlar; öğretmenler, yöneticiler, veliler ve en önemli unsur olan öğrencilerdir (Döş, 2011).

Öğrencilerin okul başarısını ve eğitime güdülenmelerini belirleyen okul içi ve okul dışı birçok etkiden bahsetmek mümkündür. Okul içi etkenler; eğitim sisteminin uygulayıcıları olan öğretmenler, okul yönetimi ve bunların ulusal eğitim hedefi çerçevesinde oluşturdukları okul iklimi olarak sıralanabilir. Okul dışı etkenler göz önünde bulundurulduğunda ise aile, öğrencinin okul başarısı ve eğitim hayatı üzerindeki en önemli unsurlardan birisi olmaktadır. Ailelerin çocuklarının eğitimine etkin katılımı, eğitimin verimli ve nitelikli olması bakımından önemli unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Hornby ve Lafaele, 2011 akt., Sarier ve Uysal, 2020). Okul yönetiminin ve öğretmenlerin eğitim sürecinde ailelerle iş birliği yapması öğrencilerin öğrenme süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Aileler, farklı yönlerden çocuklarının başarıya da başarısızlıklarını etkileyebilmektedirler. Hem çocuklarıyla kuracakları iletişimin niteliğiyle hem de okul ile gerçekleştirecekleri iş birliğinin düzeyi ile aileler, çocuklarının akademik başarısına önemli katkı sağlayabilmektedir. Bu doğrultuda bakılacak olursa okul-aile iş birliği, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etki ederken hem onların sosyal gelişimlerine hem de duygusal gelişimlerine önemli katkıları bulunmaktadır. Bu bağlamda yapılan bu çalışmaya ait araştırma sorusu; "2020-2024 yılları arasında Türkiye'de okul-aile iş birliğine ilişkin yapılmış olan çalışmalar ve bulguları nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir.

2.Yöntem

2.1.Araştırma Modeli

Bu çalışmada Türkiye’de eğitimin önemli paydaşlarından olan ailelerin okulla yapmış oldukları iş birliğini ve bunların boyutlarını ortaya koyan çalışmaları incelemek amacıyla derinlemesine çalışma yapabilmek için (Patton, 2014) nitel araştırma yaklaşımı seçilmiştir. Yapılan çalışma, Türkiye’de okul-aile iş birliğine ilişkin çalışmaları ele aldığından betimsel bir araştırma niteliğinde olup doküman incelemesine dayanmaktadır. Belirlenen çalışmaların analizinde içerik analizi, insan davranışlarını anlamlandırma üzerinde direkt olmayan yollarla çalışmaya olanak sağlayan bir teknik (Büyükoztürk vd., 2014) olmasından dolayı tercih edilmiştir. Betimsel araştırma yöntemi, durumlar ve sorunları kapsamlı bir şekilde açıklamak ve anlamlandırmak için (Aydoğdu, 2017) kullanıldığından bu araştırmanın yöntemi olarak tercih edilmiştir.

2.2.Kapsam

Mevcut çalışmaya, 2020-2024 yılları arasında okul-aile iş birliğine ilişkin görüşleri ve önerileri içeren araştırmalar alınmıştır. İlgili araştırmaların taraması şeklinde gerçekleştirilen bu çalışmada; okul aile iş birliğini içeren yayınlanmış makaleler ve YÖK Ulusal Tez Merkezinin web sayfasından ulaşılabilen yüksek lisans tezleri 2020-2024 yılları içerisinde olacak şekilde aratılmış ve okul-aile iş birliği, okul paydaşları anahtar kelimelerini içeren 1750 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalar içinde özellikle farklı okul paydaşlarının okul-aile iş birliğine ilişkin görüşlerini içeren çalışmalar seçilerek 27 çalışma ele alınmıştır. Elde edilen makalelere Google Akademik veri tabanından ulaşılmış olup yüksek lisans tezleri için YÖK Ulusal Tez Merkezinin veri tabanı kullanılmıştır. Tablo 1’de, seçilen araştırmalara ait yayın aralığı, veri tabanı, anahtar kelimeler ve yayın türlerine ait bilgiler sunulmuştur.

Tablo 1. Taramada Tercih Edilen Kaynaklara Ait Bilgiler

Yayın tarihine ait zaman aralığı	2020-2024
Veri tabanı	Google Akademik, YÖK Ulusal Tez Merkezi
Seçilen yayın türleri	Araştırma makaleleri, yüksek lisans tezleri
Anahtar kelimeler	okul paydaşları, okul aile iş birliği

2.3.Verilerin Analizi

Bu araştırmada, verileri analiz etmek amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde gerçekleştirilen prosedür benzer verileri belirli temalar oluşturarak bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Bu çalışmanın araştırma konusu olan alanda yer alan çalışmalara ulaşıldıktan sonra çalışmalar eğitim yönetimi ve işletme yönetimi alanlarında çalışmalar yürüten profesör unvanına sahip iki uzmanın görüşüyle birlikte yıllara ve temalara ayrılarak araştırma sonucunda elde edilen bulgular tablolarla ifade edilmiştir. Bu çalışmada, taramada elde edilecek çalışmalar için yaklaşık 4 yıllık bir zaman aralığı, eğitim yönetimi ve işletme yönetimi alanında çalışmalar yürüten iki profesör olan uzmanların görüşüne başvurularak belirlenmiştir. Bu zaman aralığı yakın geçmişte okul-aile iş birliğine ilişkin yapılmış olan çalışmaları ele almak amacıyla seçilmiştir. Çalışmanın örnekleminde, seçilen zaman aralığında ele alınan

çalışma konularının okul-aile iş birliği konusunda farklı paydaşların görüşlerine yer verecek şekilde çeşitlilik göstermesine dikkat edilmiştir. Elde edilen çalışmalara ait analiz okul paydaşları temel alınarak yapılmıştır. Bu bağlamda yapılan tarama çalışmasında elde edilen çalışmalar sınıflandırılarak okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin okul-aile iş birliğine ilişkin görüşlerini bildiren çalışmalar (12 çalışma), okul öncesi eğitim düzeyinde okul-aile iş birliğine ilişkin görüşleri içeren çalışmalar (5 çalışma), ilköğretim düzeyine göre okul-aile iş birliği görüşlerini bildiren çalışmalar (6 çalışma), okul-aile işbirliğine ilişkin sorunlar, çözüm önerileri ve fırsatlara ilişkin bulguları bildiren çalışmalar (4 çalışma) olmak üzere 4 farklı tema oluşturularak analiz edilmiştir ve bulgular buna göre sunulmuştur.

3.Bulgular

Elde edilen çalışmalara ait bulgular; (1) okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin okul-aile iş birliğine ilişkin görüşlerini bildiren çalışmalar, (2) okul öncesi eğitim düzeyine göre okul-aile iş birliği görüşlerini bildiren çalışmalar, (3) ilköğretim düzeyinde okul-aile iş birliğine ilişkin görüşleri içeren çalışmalar (4) okul-aile iş birliğine ilişkin sorunlar, çözüm önerileri ve fırsatlara ilişkin bulguları bildiren çalışmalar olmak üzere 4 farklı tema oluşturularak sunulmuştur. Çalışmanın bulguları, her tema için oluşturulan tabloda; çalışmanın yılı, araştırmacısı, adı, yöntemi ve sonuçları biçiminde sunulmuştur.

3.1.Okul Yöneticilerinin, Öğretmenlerin ve Velilerin Okul-Aile İş Birliğine Yönelik Görüşlerini Bildiren Çalışmalar

Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin okul-aile iş birliğine yönelik görüşlerini ele alan toplam 12 araştırmaya ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalara ait bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul Yöneticilerinin, Öğretmenlerin ve Velilerin Okul-Aile İş Birliğine İlişkin Görüşlerini Bildiren Çalışmalar

Yıl	Yazar	Araştırmanın Adı	Kullanılan Yöntem	Bulgular
2023	Çayır, N.	Okul Aile İş Birliğine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma (Olgubilim deseni) Yazar tarafından oluşturulan yapılandırılmış görüşme formu 20 okul yöneticisi 	Araştırma sonucunda okul yöneticilerine göre okul-aile iş birliğinin beklenen şekilde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin ailelerden beklentileri; evlatlarını desteklemeleri, okula yeterince zaman ayırmaları, eğitime olan güvenlerini taze tutmaları, hevesli olmaları, etkinliklere katılmaları olarak sıralanmaktadır.
2022	Toprakçı, E. ve Arslan, F.	Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Dezavantajlı Bölgelerdeki Okul-Aile Birliklerinin İşlevselliklerini etkileyen Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Yazar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu 15 okul yöneticisi 	Bu araştırmaya göre dezavantajlı bölgelerdeki okullarda bulunan yöneticilerinin görüşleri; yöneticilerin aileleri kararlara yeterince katmamaları, velilerle iş birliği yapmamaları ve onlara karşı olumsuz tavır benimsemelerinden ötürü okul-aile iş birliğinin işlevlerini gerçekleştirmede yetersiz kaldığı şeklindedir.
2020	Karaca, İ. ve Karaca, N.	Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğretmen Veli İş Birliği (Sinop İli Boyabat İlçesi Örneği)	<ul style="list-style-type: none"> Nicel Araştırma Öğretmen-veli iş birliği ölçeği 48 öğretmen 	Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin, velileri sürece katmaya çalıştıkları, okul-aile iş birliğinin artmasına yönelik çalışmalarda istekli oldukları görülmektedir. Öğretmenler, veli ile iş birliğinin öğrenci başarısını artırdığını, velilerin görüşlerini aldıklarını, onlara karşı samimi davrandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler velilerle toplantılar dışında da görüştüklerini ve çocuk gelişimi gibi konularda onları bilgilendirdiklerini belirtmişlerdir.

Yıl	Yazar	Araştırmanın Adı	Kullanılan Yöntem	Bulgular
2020	Çakır, E. ve Yavuz, M.	Ortaokullarda Aile Katılımına Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma (Durum çalışması) Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 15 okul müdürü 	Araştırmanın bulgularına göre okul müdürlerinin velilerden en önemli beklentisinin okul ile iletişim kurmaları ve iş birliği içinde olmaları gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer beklentiler ise öğrenci takibi, okula sıkça gelmesi, maddi ve manevi anlamda öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, öğrenci motivasyonunu desteklemesi, veli toplantılarına katılımı, öğrenciyle ilgilenmesi, öğrenciyi tanınması ve okul yönetimine katılımı olarak sıralanmaktadır.
2020	Aykol, B. G. ve Yıldırım, B.	Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Ailenin Eğitime Katılımı	<ul style="list-style-type: none"> Nicel Araştırma Ailenin Eğitime Katılımı Ölçeği 151 öğretmen 129 veli 	Bu çalışmada, ailenin eğitime katılımı hususunda veliler ve öğretmenlerin ortak düşünceye sahip olduğu görülmektedir. Bunun sebebi velilerin kendilerinin hangi unsurlarda yeterli ya da yetersiz olduklarını bilmelerinden kaynaklandığı görülmüştür. Öğretmenlere ve velilere göre evde öğrenme alt boyutunda hemfikir oldukları görülmektedir.
2021	Gülşen, C. ve Akdoğan, H.	Öğrenci Başarısı Konusunda Velilerin Okuldan ve Okul Yönetiminden Beklentileri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Yazar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu 124 veli 	Araştırma bulgularında, velilerin çocuklarının başarısı için okuldan beklentileri, “okulun eğitiminin kaliteli olması, sınıf temizliği ve okulun soğuk olmaması, okul bahçesinin işlevselliği, çevre ve okul temizliği, veli iletişimi ve bilgi akışının sağlanması, kantin temizliği” konu başlıkları olarak sıralandığı görülmüştür
2022	Şahin, İ., Çoban, FN., Aydın, M. ve Sarı, Z.	Devlet Okulu Velilerinin Okul Beklentilerinin Belirlenmesi: Durum Tespit Çalışması	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma (Betimsel analiz) Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 309 veli 	Araştırma bulgularında, veli beklentilerinin Sosyal Faaliyet, Öğrencilerin Kişisel/Sosyal Gelişimleri, Okulun Fiziki Donanımı, öğrencilerin akademik gelişimine ilişkin beklentileri, öğretmen ve yönetime ilişkin beklentiler şeklinde sıralandığı görülmektedir.
2024	Teksin, N., Yılmaz, M., Açıkgöz, O. ve Korkut, M.	İdeal veli konusunda öğretmen görüşleri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma (Fenomenoloji) Yazar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu 20 öğretmen 	Araştırmada öne çıkan bulgulara göre öğretmen-veli ilişkisinin öğrencilerin gelişimine olan katkılarının büyük oranda olduğu belirtilmiştir. İletişim ve iş birliği, düzenli görüşmeler ve sorumluluk gibi temalar altında toplanan bulgular, öğretmenlerin ve velilerin iş birliğinin çocukların hem akademik hem de sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Yıl	Yazar	Araştırmanın Adı	Kullanılan Yöntem	Bulgular
2020	Sarıer, Y. ve Uysal, Ş.	Ortaöğretim Kurumlarında Yönetime Katılım: Okul Paydaşlarının Görüşleri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma (Durum çalışması) Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 20 okul paydaşı 	Bu araştırmanın bulgularına okul yönetiminde paydaşların davranışları çerçevesinde değerlendirildiğinde öğretmenler kendilerini paylaşım gücü yüksek ve uygulamalar yapan olarak görmektedirler. Veliler yönetime katılım olarak, izleyici, paylaşılan ve denetleyici görevlerini gerçekleştirmektedirler. Okul yöneticileri ise paydaşların yönetime katılım görevlerini öncelikli olarak paylaşmaya açık, yardımcı ve uygulayıcı olarak görmektedirler şeklinde sonuçlar elde edilmiştir.
2021	Özdoğru, M.	İlkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma (Durum çalışması) Yazar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu 15 öğretmen 	Araştırmada elde edilen bulgulara göre “velilerin öğretmenlere güven duymaması, velilerin sorumluluklarını yerine getirmemeleri, velilerin öğretmenleri değersiz görmeleri, öğretmen kıyaslamaları, velilerin kendi aralarındaki problemleri okula taşınması, velilerin öğretmeni denetlemesi, öğretmenin değerleri ile ailenin karşı karşıya gelmesi” velilerden kaynaklanan sorunlar olarak öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Araştırmada ilkokullarda eğitim sürecinde öğretmen-aile ilişkilerinde velilerden kaynaklı birçok sorun yaşandığı sonucuna varılmıştır.
2022	Demir, B.	Okul-aile iş birliğine ilişkin öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Yazar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu 17 öğretmen 18 veli 19 öğrenci 	Öğretmenlerle, öğrencilerle ve velilerle yapılan görüşmeler doğrultusunda araştırmada tüm paydaşların okul-aile iş birliği ile ilgili aynı fikirde olduğu ve okullarında iş birliği kapsamında ortak etkinliklerin yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Okul türlerinde iş birliği kapsamında birbirlerinden farklı etkinliklerin, isteklerin ve sorunların olduğu sonuçlarına da ulaşılmıştır.
2021	Ünal, M.A.	Sürdürülebilir bir okul-aile iş birliğinin oluşturulmasında öğretmenlerin velilerden beklentileri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek 358 öğretmen 	Bu araştırmada ulaşılan bulgulara göre öğretmenler ebeveynlerin çocukların gelişmesine katkıda bulduklarını ancak çocuklar için okul dışında sosyal, sanat ve spor gibi etkinlikleri istenen düzeyde hayata geçirmediklerini belirtmişlerdir. Araştırmada, öğretmenler velilerin okul faaliyetlerine karşı saygı duyduklarını belirtmektedirler. Öğretmenler genel olarak ebeveynlerin çocuklarını desteklediklerini ifade etmektedirler. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin velilerin beklentileri okul kademesine göre değişiklik göstermektedir.

Tablo 2’de okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin okul-aile iş birliğine yönelik görüşlerini bildiren çalışmalar tabloya eklenmiştir. İncelenen ilk çalışmada okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul-aile iş birliğinin beklenen düzeyde olmadığı, ailelerin okul ile iletişiminin ve öğrencileri desteklemeleri hakkındaki konulara daha çok önem göstermeleri gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır (Çayır, 2023). Toprakçı ve Arslan’ın (2022) yaptıkları çalışmada ise dezavantajlı bölgelerdeki okullara odaklanılmış olup okul yöneticilerinin kendilerinin ailelere karşı ön yargılı olup onları okul süreçlerine istenilen düzeyde katamadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Çakır ve Yavuz’un (2020) yapmış oldukları çalışmada okul yöneticilerinin velilerinden daha fazla iletişim ve iş birliği beklediği ortaya çıkmıştır. Yine bu çalışmada veli toplantılarına katılım, öğrenci takibi, motivasyon ve velilerin yapıcı olması gibi beklentiler sıralanabilmektedir. Okul-aile iş birliğine ilişkin öğretmen görüşlerini çalışan araştırmalarda, öğretmenler, veli ile iş birliğinin öğrenci başarısını artırdığı, görüşlerini olumlu şekilde belirttikleri, velilerin görüşlerini aldıkları, velilerin eğitim süreçlerine daha çok dahil etmeye istekli olduklarını, onlara karşı dürüst davrandıklarını belirtmişleridir. Bu çalışmalarda öğretmenler; velilerin, öğrencilerin eğitim süreçlerine aktif katılımlarının öğrencilerin gelişiminde önemli bir

rol oynadığını, ilgi ve takip konusunda eksik kalan velilerin süreçlere daha çok katılımının sağlanması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Tarama kapsamında analiz edilen bu çalışmalarda okul-aile iş birliğine ilişkin görüşler veliler açısından değerlendirildiğinde; velilerin okuldan daha fazla iletişim, akademik başarı için beklentiler, öğretmenler ve yönetim ile açık ve samimi bir biçimde görüşmeler, okulun fiziki koşullarının iyileştirilmesi ve sosyal etkinliklere daha fazla önem vermek gibi beklentilerinin olduğu söylenebilir (Karaca ve Karaca, 2020; Aykol ve Yıldırım, 2020; Gülşen ve Akdoğan, 2021; Şahin vd., 2022; Teksin vd., 2024; Sarier ve Uysal, 2020; Demir, 2022; Ünal, 2021). Özdoğru’nun (2021) yaptığı çalışmada ise okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar konusunda öğretmen görüşleri; velilerin sorumluluk bilincinde olmaması, öğretmenleri değersizleştiren davranışlar göstermeleri, velilerin kendi aralarındaki sıkıntıları okula yansıtması ve öğretmen-veli ilişkilerinde ortaya çıkan sorunların velilerden kaynaklı olduğu yönündedir.

3.2. Okul Öncesi Eğitim Düzeyinde Okul-Aile İş Birliğine İlişkin Çalışmalar

Okul öncesi eğitim düzeyinde okul-aile iş birliğine ilişkin görüşleri ele alan toplam 5 araştırmaya ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalara ait bilgiler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Okul Öncesi Eğitim Düzeyinde Okul-Aile İş Birliğine İlişkin Çalışmalar

Yıl	Yazar	Araştırmanın Adı	Kullanılan Yöntem	Bulgular
2021	Akyol, N. A. Doğan, S. A. ve Durmuşoğlu, M.	Okul Öncesi Eğitimde Öğretmenin İletişim Becerilerinin Önemi: Aile Katılımı, İş Birliği ve Öğretmen-Çocuk İlişkisi	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek 112 Öğretmen 	Araştırmanın bulgularında öğrenci öğretmen ilişkisi, okul öncesi dönemde velilerin okul ve öğretmen ile olan iletişimi, ailenin okuldan beklentileri ve aile katılımı düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin iletişim becerilerinin kuvvetlendirilmesi hem ailelerin eğitim sürecine dahil olmasında hem de öğretmen-çocuk ilişkisinin kuvvetlendirilmesinde önem arz etmektedir.
2020	Oktay, F.	Okul ve Aile İletişimi Okul Öncesi Eğitim ve Ebeveyn İlişkileri Örneklem	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Alanyazın taraması 	Okul ve veliler karşılıklı nezaket, sevgi ve güven gibi duygulara sahip olup öğrencilerin yeteneklerini keşfederek gelişimlerini iyileştirmek için birlikte çalışmalıdır. Okul başarısının en önemli koşulunun okul-aile dayanışması olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda okul aile iletişimi önemsenmeli, çocuğun okula ve öğretmenlerine olan bağlılığı etkili iletişim ile sağlanmalıdır.

Yıl	Yazar	Araştırmanın Adı	Kullanılan Yöntem	Bulgular
2020	Orçan-Kaçan, M., Dönmez, Z. ve Kimzan, İ.	Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı: Anne ve Baba Görüşleri	<ul style="list-style-type: none"> Nicel Araştırma Aile Katılımı Ölçeği 31 anne 33 baba 	Araştırma sonuçlarına göre anne ve babaların okul ve ev-okul iş birliği temelinde aile katılımı puanları ile toplam puanları arasında anneler lehine farklılık olduğu tespit edilmiştir. Annelerin eğitime katılım noktasında daha aktif oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.
2020	Binbir, S. G. ve Ertürk, H.	Aile-Öğretmen İletişimi ve İş birliği ile Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	<ul style="list-style-type: none"> Nicel Araştırma (İlişkisel tarama) Aile-öğretmen iletişimi ve iş birliği ölçeği okul öncesi sosyal beceri ölçeği 350 çocuk ve aile 	Araştırma sonucunda, öğretmen aile iş birliğinin toplam ve alt boyutlar bazında yüksek düzeyde olduğu, öğretmenlerin yaşı ve mesleki deneyimi arttıkça puanlarının arttığı, çocukların sosyal beceri düzeylerinin toplam ve alt boyutlar bazında yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir. Aile- öğretmen iş birliği ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır.
2020	Aslan, M. ve Bozan, S.	Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı	<ul style="list-style-type: none"> Nicel Araştırma Aile Katılımı Ölçeği 301 veli 	Araştırma bulgularına göre "Ev temelli katılım" boyutunda ve "Okul Temelli Katılım" boyutunda anne katılımının yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. "Ev-Okul İş Birliği Katılım" boyutunda baba katılımının nadiren olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 3'te okul öncesi eğitim düzeyinde okul-aile iş birliğine ilişkin görüşleri ele alan Akyol vd. (2021) yaptıkları çalışmada öğretmen iletişim becerileri üzerinden aile katılımı üzerinde durulmuş araştırmanın sonucunda öğretmen iletişim becerilerinin kuvvetli olmasının hem çocuk gelişimi hem de aile beklentisi ve okul ilişkileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yine öğretmen iletişimi ve çocukların sosyal becerileri üzerinde durulan Binbir ve Ertürk'ün (2020) yaptıkları çalışmada öğretmen iletişim becerisinin sağlıklı olmasının öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesine önemli bir katkıda bulunduğu ve aile katılımının daha sağlıklı yürütülebildiği bulgularına erişilmiştir. Oktay'ın (2020) yapmış olduğu çalışmada okul ve aile iletişiminin düzenli olmasının öğrenci gelişiminin ön koşulu olarak belirtilmiş, bu iletişimi kuvvetlendirmek için veli toplantıları veli bilgilendirme bültenleri, bire bir görüşmeler gibi uygulamaların sıklıkla yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Kaçan vd. (2020) çalışmasında anne

ve babaların okul-aile iş birliği ile ilgili görüşleri araştırılmış olup araştırmaya katılan babaların annelere göre okul katılım değerlerinin ortalamasının altında olduğu, babaların daha çok ev katılım ölçeğinde ortalamasının üstünde yer aldıkları bununla birlikte annelerin okula katılım ölçeğinde aldıkları değerlerin ortalamasının üstünde olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Yine Aslan ve Bozan'ın (2020) yaptıkları çalışmada Kaçan vd. (2020) çalışmaları sonucunda elde ettikleri bulgulara paralel olarak "Aile Katılım Ölçeğinde babaların annelere oranla okul-aile katılımı ve katılım düzeylerinde ortalamasının altında kaldıkları bulgularına ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitim düzeyinde okul-aile iş birliğine ilişkin çalışmalar değerlendirildiğinde ulaşılan tüm çalışmalarda öğrenci gelişimi, sosyal beceri gelişimi ve akademik başarıya etki eden en önemli unsurlardan biri olarak okul ile ailenin iletişiminin kuvvetli olması ve ailelerin çocuklarını eğitim yönünden desteklemesi gerektiği sonucuna ulaşılabilmektedir.

3.3. İlköğretim Düzeyine Göre Okul-Aile İşbirliğine İlişkin Görüşleri Bildiren Çalışmalar

İlköğretim düzeyine göre okul-aile iş birliği görüşlerini ele alan toplam 6 araştırmaya ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalara ait bilgiler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. İlköğretim Düzeyine Göre Okul Aile İş Birliğine İlişkin Görüşleri Bildiren Çalışmalar

Yıl	Yazar	Araştırmanın Adı	Kullanılan Yöntem	Bulgular
2020	Çatalkaya, E.	İlköğretim velilerine göre okul aile iş birliği	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek 266 veli 	Araştırmanın sonucunda velilerin görüşlerine göre öğretmenle iletişim düzeyinin diğer alt boyutlara oranla yüksek düzeyde olduğu, "Okul Erkinliklerine Katılım" düzeyinin ise diğer alt boyutlara oranla daha düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada cinsiyete ve yaşa göre velilerin okul-aile iş birliği düzeyleri, anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Fakat gelir durumu, eğitim durumu ve sahip olduğu çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir.
2021	Çelik, S.	İlköğretimde Okul- Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi: Beklentiler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma (Olgu bilim Deseni) Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 100 okul yöneticisi 	Çalışmanın sonucunda okul yöneticilerinin okul ile aile iletişimlerinin geliştirilmesi için ailelerden beklentilerinin, okulu benimsemeleri ve çocuklarının eğitiminde daha aktif olmaları olduğu ortaya çıkmıştır. Okul yöneticileri eğitim sürecinde yaşadıkları en önemli sorunun velinin okula alakasız olması ve okul yönetimine katılımcı ve destekleyici olması olduğunu belirtmişlerdir.
2023	Ergin, D-Y., Doğan, C. ve İsrıkan-Taşçı, S.	Ortaokul Düzeyinde Veli-Okul İş birliği	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Veli Okul İş birliği Ölçeği Kişisel Bilgi Formu Katılımcı Yöntem 230 ebeveyn 	Araştırmanın sonuçlarına göre velilerin okul paydaşları (okul yöneticileri, öğretmenler ve diğer iş görenler) ile iş birliği düzeyinin istenen seviyede olduğu tespit edilmiştir.
2022	Çalışkan, E.F.	İlkokulda aile katılımı: Veliler ne düşünüyor?	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Olgu bilim araştırma deseni Yarı yapılandırılmış görüşme formu 39 veli 	Araştırma sonucunda araştırmaya katılanların aile katılımına farklı baktıkları görülmüştür. Okul temelli aile katılımı çerçevesinde yapılan etkinliklerin aileler tarafından yeterli bulunmadığı, okulda aile katılımını engelleyen en önemli faktörün yapılan etkinliklerin velilerin çalışma saatleriyle çakışma olduğu ve öğretmenlerden düzenli olarak katılımlarını sağlayacak etkinlikler yapmalarını bekledikleri ortaya çıkmıştır.

Yıl	Yazar	Araştırmanın Adı	Kullanılan Yöntem	Bulgular
2022	Petek, T. ve Bozyiğit, F.	Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul-Aile İşbirliğinin Öğretmen Motivasyonuna Etkisi	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 20 öğretmen 	Araştırma sonuçlarına göre eğitimin daha etkili ve verimli olabilmesi için ev ziyaretlerinin önemli olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın öğretmenler, velilerin okul-aile iş birliğine katılımının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca araştırma bulgularına göre okul-aile iş birliğinin hem öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği hem de öğretmen motivasyonunu artırdığı tespit edilmiştir.
2022	Özipek-Çelenk, S.	İlkokulda veli katılımı ile olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma (Betimsel analiz). Veli Katılım Ölçeği Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği İlişkisel Tarama Modeli 400 veli 	Araştırmadan ulaşılan sonuçlara göre annelerin babalara kıyasla veli katılım ölçeğinden daha fazla puan aldıkları, katılım konusunda kendilerini daha çok geliştirdikleri ve öğrenmeyi destekleyici ev ortamını oluşturdukları; çalışmayan ebeveynlerin çalışanlara kıyasla çocuğun eğitim sürecini daha çok desteklediği ve çocukla daha sağlam iletişim kurduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Tablo 4'te ilköğretim düzeyine göre okul-aile iş birliğine ilişkin görüşleri içeren çalışmalar yer almaktadır. İncelenen ilk çalışmada, ekonomik gelir düzeyi yüksek olan, çocuk sayısı az olan, eğitim durumu üniversite ve üstü olan velilerin, çocuklarını eğitimi takip ve destek olma konusunda yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ekonomik ve etkinlik gibi diğer alanlarda okula katkı sağlamada güçlük çeken ailelerin tespit edilmesi ve okuldaki tüm paydaşların üzerine düşen görevleri yerine getirmesi gerektiğinin üzerinde durulmuştur (Çatalkaya, 2020). Ulaşılan çalışmalarda ilköğretim düzeyinde okul-aile iş birliğine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, velilerin okul ile iletişim kurma düzeylerinin yüksek olduğu, yetersiz görülen kısımların ev ziyaretleri vb. farklı uygulamalarla desteklenmesi gerektiği, çalışmayan ebeveynlerin çalışanlara kıyasla çocuklarını daha çok destekleyebildikleri, okul-aile ilişkilerinin doğru kurulduğu okullarda hem öğrenci başarısının arttığı hem de öğretmen motivasyonuna katkı sağladığı gibi bulgulara ulaşılmıştır (Ergin vd., 2023; Petek ve Bozyiğit, 2022; Özipek-Çelenk, 2022). Çalışkan'ın (2022) yaptığı çalışmada ilköğretim düzeyinde okul-aile iş birliğine ilişkin görüşler veli gözünden incelenmiş olup okulda yapılan etkinliklerin aileler tarafından

yetersiz bulunduğu, öğretmenlerden düzenli olarak katılımlarını sağlayacak etkinlikler bekledikleri şeklinde bulgulara ulaşılmıştır. Çelik'in (2021) yapmış olduğu çalışmada ilköğretim düzeyinde okul-aile ilişkilerine ilişkin yönetici görüşleri ele alınmış olup yöneticilerin velilerden beklentilerinin okulu sahiplenmeleri ve çocuklarının eğitimine önem vermede daha aktif olmaları gerektiği olarak saptanmıştır. Yönetici görüşlerine göre velilerin okula ilgisiz olması ve yönetime katkıda bulunmamları okul-aile iş birliğine ilişkin önemli sorunlar olarak öne çıkmaktadır.

3.4. Okul-Aile İş Birliğine İlişkin Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Fırsatlara İlişkin Görüşleri Bildiren Çalışmalar

Okul-aile iş birliğine ilişkin sorunlar, çözüm önerileri ve fırsatlara ilişkin bulguları ele alan toplam 4 çalışmaya ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalara ait bilgiler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Okul-aile İş Birliğine İlişkin Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Fırsatlara İlişkin Görüşleri Bildiren Çalışmalar

Yıl	Yazar	Araştırmanın Adı	Kullanılan Yöntem	Bulgular
2020	Kulak, R.	Okul-Veli İş Birliği, Sorunları ve Çözüm Önerileri	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Nitel Veri Toplama Tekniği 8 veli, 8 öğretmen 	Araştırma sonucunda; okul-veli ilişkilerinin geliştirilmesi, okul ve velinin ortak hareket etmesinin çocukların eğitim hayatına olumlu katkı sağlaması için önemli bir durum olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Okul aile iş birliğinin geliştirilmesi, eğitimin kalitesini arttırmak için önemlidir. Okulun ve velilerin maddi yetersizlikleri okul aile iş birliğini engelleyen en önemli noktalardandır gibi bulgular elde edilmiştir.
2020	Ardakoç, İ.	Eğitimde Veli/Aile Katılımı: Engeller ve Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Alanyazın taraması 	Ailenin çocuğun eğitimine katılımı dünyada olduğu gibi bizim ülkemizde de üzerine düşülen bir konu olup bu anlamda oluşturulan yönetmelikler ile okul aile iş birliği arttırılmaya çalışılmaktadır. Ancak pratikte bakıldığında ailelerin okullardaki katılımının hedeflenen düzeyde olmadığı söylenebilmektedir.
2023	Candemir, Ö.	Okul Aile İş Birliğini Güçlendirme Üzerine Bir İnceleme	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma (Durum çalışması) Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu 5 idareci 5 öğretmen 5 veli 	Araştırma sonucunda; velilerin okul ile görüşmeler içinde olması ve aradaki iletişimi daha etkili bir duruma getirebilmek, okul aile birliklerinin önemli amaçlarından. Okul ile aileler arasındaki iş birliğinin artması okulun daha işlevli bir duruma gelmesi ve sonuç olarak öğrencilere daha etkili ve özenli bir eğitim verebilmesini sağlayacaktır şeklinde bulgulara ulaşılmıştır.
2020	Yurtbakan, E. ve Akyıldız, S.	Aile Okul Algısı ve Katılımı Ölçeği: Bir Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması	<ul style="list-style-type: none"> Nitel Araştırma Araştırmacı Tarafından Geliştirilen Ölçek 319 ebeveyn 	Yapılan çalışmada ailelerin okul algılarını ve katılımlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ve 56 maddeden oluşan ölçek oluşturulmuştur. Uzmanlar tarafından değerlendirilen ölçekteki maddeler; "aile okul algısı", "öğrenci gelişimi", "ebeveyn gelişimi" ve "aile katılımındaki engeller" faktörlerine göre belirlenip hazırlanmıştır. Kapsam geçerliliği açısından konu ile ilgili ilişkili olmadığı görülen 10 madde ölçekten çıkarılmış ve 46 maddeden oluşan ölçek, velilere uygulanmıştır.

Tablo 5'te Okul -aile iş birliğine ilişkin sorunlar, çözüm önerileri ve fırsatları içeren yayınlardan Kulak'ın (2020) yaptığı çalışmaya göre okul ve veli iş birliğinin öğrencinin eğitim hayatında işlevsel bir yere sahip olduğu, okul ile iyi bir iletişimde olmayan velilerin bu iletişim sıkıntısının en önemli etmenlerinden biri olarak maddi sıkıntıların öne çıktığı belirtilmektedir. Bu çalışmada altı çizilen önerilerden biri olarak okul aile iş birliğinin sınıftaki öğretmenin işine veya okulun işleyişine müdahale şekline dönüşmemesi gerektiğidir. Bu araştırmalardan bir diğeri olan Ardaçoğ' un (2020) yaptığı çalışmada okul aile iş birliğine hizmet eden bir yapı olan okul aile birliklerinin işlevselliğinin yeterli düzeyde olmadığını ve bu oluşumun okula bir finansman kaynağı olarak görüldüğünün altı çizilmektedir. Yine bu çalışmada ailelerin eğitime katılımları önündeki engeller olarak, sosyoekonomik durum, değişen dünya ile birlikte gelen yoğun iş temposu, öğretmen ve yöneticilerin tutumu ve okulların aile katılımını yeterli seviyede destekleyecek projeler üretmemesi karşımıza çıkmaktadır. Candemir'in (2023) yaptığı çalışmada okul aile iş birliğinde yaşanan sorunlarda yönetici öğretmen ve veli görüşleri alınmış, bu sorunların nedenlerine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri; velilerin kayıtsızlığı, okulu sadece yardım yeri olarak görmeleri, çoğunlukla bir sorun olduğunda okula gelmeleri şeklinde sıralanmış olup, sağlıklı ilişki kurulamamasının diğer nedenleri olarak da yanlış anlaşılmalr ve maddi yetersizlikler gösterilmiştir. Yine bu araştırmaya katılan veliler ise okul yönetiminin kendilerini dikkate almadıklarını, koşullarını önemsemeyip ön yargılı davrandıklarını belirtmişlerdir. Yurtbakan ve Akyıldız (2020) yaptıkları çalışma, aile okul algısı ve katılımına ilişkin bir ölçek geliştirme çalışması olup 46 maddelik bir ölçek hazırlanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği için yapılan faktör analizinde ortaya çıkan sonuç doğrultusunda 20 madde ölçekten çıkarılmıştır. Sonuç olarak 26 maddelik okul algısı, öğrenci gelişimi ve ebeveyn gelişimi ve aile katılımındaki engeller olmak üzere 4 faktörden oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Okul-aile iş birliğine ilişkin sorunlar, çözüm önerileri ve fırsatlar temasında yer alan araştırma bulgularına göre iş birliğinin güçlendirilmesi, eksiklerin giderilebilmesi amacıyla okul etkinliklerinin artırılması, velileri eğitim sürecine daha fazla katabilecek yöntemler geliştirilmesi gibi fırsatların yaratılması gerektiği söylenebilmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Türkiye'de okul-aile iş birliğine ilişkin paydaş görüşlerini ortaya koyan bu doküman incelemesi çalışmasında okul-aile iş birliğine ilişkin öğretmen, yönetici, veli görüşleri ve okul-aile iş birliğine ilişkin sorunları inceleyen çalışmalar ele alınmıştır. Anahtar sözcüklerle ulaşılan ve belirlenen toplam 27 çalışma incelenmiştir. Mevcut çalışmada öğretmen ve yönetici görüşlerine yer veren çalışmalara ait tarama sonucu okul aile iş birliğinin istenilen düzeyde olmadığı bu iletişimi kuvvetlendirecek yöntemlerin hayata geçirilmesi gerektiği ve velilerin eğitime dair bilgilendirilmesi gerektiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin ailelerden beklentilerinin eğitime güven duymaları, okula zaman ayırmaları ve düzenlenen etkinliklere katılmaları gerektiği şeklinde sıralanabilmektedir. Okul-aile iş birliğine ilişkin görüşler veliler açısından değerlendirildiğinde; velilerin okuldan daha fazla iletişim, akademik başarının artırılmasına yönelik beklentiler, öğretmenler ve yönetim ile açık ve samimi bir biçimde görüşmeler, okulun fiziki koşullarının iyileştirilmesi ve sosyal etkinliklere daha fazla önem vermek gibi beklentilerinin olduğu söylenebilir (Çayır, 2023; Toprakçı ve Arslan, 2022; Karaca ve Karaca, 2020; Çakır ve Yavuz, 2020; Aykol ve Yıldırım, 2020; Gülşen ve Akdoğan, 2021; Şahin vd., 2024; Sarier ve Uysal, 2020; Özdoğru, 2021; Demir, 2022; Ünal, 2021).

Ele alınan araştırmaların analizi için oluşturulan temalardan ilköğretim düzeyinde okul aile iş birliği ve okul öncesi düzeyinde okul aile iş birliği temalarında yer alan araştırmaların sonuçları incelendiğinde, bu eğitim düzeylerinde okul aile iş birliğine veliler ve eğitimciler tarafından verilen önemin önemli düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine bu ilişkilerin geliştirilmesinde önemli faktörlerin öğretmenlerin iletişim becerilerinin iyi olması, okulların eğitim süreçlerine ailelerin katılımlarını artırmak için okul içi ve okul dışı etkinlikler düzenlemeleri olduğu ortaya çıkmıştır. Okul aile iş birliğinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar olarak öğretmenler ev ziyaretlerinin etkili olabileceğini belirtmektedirler (Çatalkaya, 2020; Çelik, 2021; Ergin vd., 2023; Çalışkan, 2022; Petek ve Bozyiğit, 2022; Özipek ve Çelenk, 2022; Akyol vd., 2021; Oktay, 2022; Kaçan vd., 2020; Binbir ve Ertürk, 2020; Aslan ve Bozan, 2020).

Analiz sonucu oluşturulan bir diğer tema olan okul aile iş birliğine ilişkin sorunlar, çözüm önerileri ve fırsatlar teması çerçevesinde incelenen araştırmalar sonucunda okul aile iş birliğine ilişkin başlıca

sorunlar; okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre, ailelerin maddi durum yetersizliği, dezavantajlı bölgelerde yer alan okullarda karşılaşılan iletişim sıkıntıları, yoğun çalışma temposu şeklinde sıralanabilir (Kulak, 2020; Ardakoç, 2020; Candemir, 2023; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Okul aile iş birliğine ilişkin sorunlara getirilen öneriler olarak aile katılımını destekleyecek çalışmaların artırılması (birebir görüşmeler, veli toplantılarının niteliğinin artırılması, okul içi ve okul dışı etkinliklerin çoğaltılması vb.) şeklinde sıralanabilmektedir.

Mevcut doküman incelemesi çalışmasında yer alan çalışmaların bulguları incelendiğinde, eğitimin tüm paydaşlarının fikir birliği sağladığı noktanın okul aile iş birliğinin öğrencilerin akademik başarısı, sosyal ve psikolojik gelişimleri ve aile yaşamlarında önemli rol oynadığı şeklinde olduğu söylenebilir. Bu çalışma kapsamında incelenen çalışmalarda öne çıkan bulgular arasında okul aile iş birliğinin yetersiz görülmesinin sebepleri arasında okulun bulunduğu sosyoekonomik çevrenin dezavantajlı bir bölgede yer alması, ailelerin maddi yetersizlikleri, ailede çocuk sayısının fazla olması dolayısıyla eğitime yeterli önemin verilememesi ve eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerin çocuklarının eğitimlerine yeterli desteği sağlayamaması gibi bulguların yer aldığı söylenebilir.

5. Öneriler

Yapılan tarama sonucu karşılaşılan akademik çalışmaların önemli bir bölümünün devlet okullarında yapıldığı görülmüştür. Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı'nda (2024-2028) da belirtildiği üzere Türkiye'de özel okulların sayısı gittikçe artmaktadır ve toplumun tüm çevrelerinden daha çok öğrencinin özel okullara erişim olanağını yükseltmeye yönelik politikaların yürütülmeye devam edeceği yine bu Plan'da yer almaktadır. Eğitim sürecinde özel okulların varlığı göz ardı edilemez bir gerçektir. Bu bağlamda bakıldığında özel okullarda okul aile iş birliğinin nasıl yürütüldüğü, karşılaşılan sorunların neler olduğu ve çözümlerin neler olabileceğiyle ilgili araştırmaların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmaya dahil edilen çalışmalarda belirlenen zaman aralığı içinde yer alan çalışmaların daha çok okul öncesi ve ilköğretim kademesinde olduğu, ortaöğretim kademesinde ilişkin çalışmaların yetersiz sayıda olduğu görülmüştür. Ortaöğretim düzeyinde yapılacak olan çalışmaların özellikle ergen öğrencilerin okul ve aile iletişimlerinin geliştirilmesi

konusuna katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Okulların okul aile iş birliğini güçlendirme konusunda velilerin taleplerini ve gereksinimlerini belirleyip dikkate alarak etkinlikler planlamasının öğrencilerin eğitim süreçlerini olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akyol, N. A., Doğan, S. A., ve Durmuşoğlu, M. (2021). Okul öncesi eğitimde öğretmenin iletişim becerilerinin önemi: Aile katılımı, iş birliği ve öğretmen-çocuk ilişkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 887-899. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aibuefd/article/900473>
- Ardakoç, İ. (2020). Eğitimde veli/aile katılımı: Engeller ve öneriler. *Alanyazın*, 1(2), 75-84. <https://124.im/p7YnC>
- Aslan, M., ve Bozan, S. (2020). Okul öncesi eğitimde aile katılımı. *EJERCongress 2020 Bildiri Özetleri Kitabı*. <https://124.im/yIL7JR>
- Aslan, M., Niyazi, Ö. ve Bakır, A. A. (2009). Okul kültürüne ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri: Nitel bir araştırma. *İlköğretim Online*, 8(1), 268-281. <https://124.im/9Pq0cvS>
- Aydoğdu, Ü. R., Karamustafaoğlu, O., ve Bülbül, M. Ş. (2017). Akademik araştırmalarda araştırma yöntemleri ile örneklem ilişkisi: Doğrulayıcı doküman analizi örneği. *Dicle University Journal of Ziya Gökalp Education Faculty*, (30). <https://124.im/Dm8zl4>
- Aykol, B. G., ve Yıldırım, B. (2020). Öğretmen ve veli görüşlerine göre ailenin eğitime katılımı. *Yıldız Journal of Educational Research*, 5(1), 89-118. <https://124.im/bnKz>
- Balcı, A. (2005). *Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü*. Tek Ağaç, Ankara. <https://depo.pegem.net/9786053640745.pdf>
- Binbir, S. G., ve Ertürk, H. (2020). Aile-öğretmen iletişimi ve iş birliği ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 11(21), 134-153. <https://124.im/12AyjSX>

- Bursalioğlu, Z. (2014). Eğitim yöneticisinin hizmet öncesi ve hizmet içinde hazırlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2).
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. Akgün, Ö. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (18.Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Can, E. (2022). Okul yönetiminin sorunları: Okul müdürlerinin değerlendirmeleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 402-433. DOI: <https://doi.org/10.33308/26674874.2022362411>
- Candemir, Ö. (2023). Okul aile iş birliğini güçlendirme üzerine bir inceleme. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(98), 2117-2129. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8307128>
- Çakır, E., ve Yavuz, M. (2020). *Ortaokullarda aile katılımına yönelik okul müdürlerinin görüşleri* (Doctoral dissertation, Karamanoglu Mehmetbey University). <https://124.im/gYd92AG>
- Çalışkan, E. F. (2022). İlkokulda aile katılımı: Veliler ne düşünüyor? *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 328-347. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1221587>
- Çatalkaya, E. (2020). İlköğretim velilerine göre okul aile iş birliği. (Tez No. 627809) [Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çayır, N. (2023). Okul aile iş birliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (66), 367-393. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.1106332>
- Çelik, S. (2021). İlköğretimde okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi: Beklentiler, sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 4(1), 38-50. <https://doi.org/10.53046/ijotem.878174>
- Çelik, V. (1997). *Okul kültürü ve yönetimi*. Pegem Özel Eğitim ve Hizmetleri.
- Demir, B. (2022). *Okul-aile iş birliğine ilişkin öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri*. (Tez No. 750470) [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Demirtaş, H., Üstüner, M., ve Özer, N. (2007). Okul yönetiminde karşılaşılan sorunların öğrenci ve okul ile ilgili değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 51(51), 421-455. <https://124.im/SVwI9U8>
- Döş, İ. (2011). *Okul paydaşlarının metaforlar yardımıyla okul örgütlerini algılama biçimlerinin değerlendirilmesi*. (Tez No. 289564) [Doktora tezi, Fırat Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ergin, D. Y., Doğan, C., ve Taşçı, S. I. (2023). Ortaokul düzeyinde veli-okul iş birliği. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences (BNEJSS)*, 9(2). <https://124.im/RuZib9V>
- Gülşen, C., ve Akdoğan, H. (2021). Öğrenci başarısı konusunda velilerin okuldan ve okul yönetiminden beklentileri. *SSD Journal*, 6(25), 305-318. <https://124.im/pDiUs2S>
- Kaçan, M. O., Dönmez, Z., ve Kimzan, İ. (2020). Okul öncesi eğitimde aile katılımı: anne ve baba görüşleri. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 170-179. <https://doi.org/10.21666/muefd.694389>
- Karaca, İ., ve Karaca, N. (2020). Sınıf öğretmenlerine göre öğretmen veli iş birliği (Sinop ili Boyabat ilçesi örneği). *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 27-35. <https://124.im/jtBwq>
- Kramer, S. N. (1995). *Tarih Sümer'de başlar* (çev. M. İlmiye Çiğ). Ankara: TTK Yay.
- Kulak, R. (2020). Okul-veli iş birliği, sorunları ve çözüm önerileri. *Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences (JOSHAS)*, 6(31), 1628-1640. DOI: 10.31589/JOSHAS.416
- Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı, (2024-2028). <https://sgb.meb.gov.tr/yayinlarimiz/yayin/112>

- Oktaç, F. (2020). Okul ve aile iletişimi okul öncesi eğitim ve ebeveyn ilişkileri örnekleme. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 5(2), 113-122. <https://124.im/9LjgRF>
- Özdemir, A. (2006). Okul kültürünün oluşturulması ve çevreye tanıtılmasında okul müdürlerinden beklenen ve onlarda gözlenen davranışlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 411-436. <https://124.im/nArSQP>
- Özdoğan, M. (2021). İlkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 68-76. <https://124.im/fV8rv>
- Özipek-Çelenk, S. (2022). *İlkokulda veli katılımı ile olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Tez No. 781823) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Eds. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Petek, T., ve Bozyiğit, F. (2022). Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul-aile iş birliğinin öğretmen motivasyonuna etkisi. *Academic Social Resources Journal*, 7(34), 160-171. DOI: 10.29228/ASRJOURNAL.57503
- Sarıer, Y., ve Uysal, Ş. (2020). Ortaöğretim kurumlarında yönetime katılım: Okul paydaşlarının görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(3), 950-965. <https://doi.org/10.24315/tred.666499>
- Şahin, İ., Çoban, F. N., Aydın, M., ve Sarı, Z. (2022). Devlet okulu velilerinin okul beklentilerinin belirlenmesi: Durum tespit çalışması. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), <https://124.im/W6DH>
- Teksin, N., Yılmaz, M., Açıkgöz, O., ve Korkut, M. (2024). İdeal veli konusunda öğretmen görüşleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 4(1), 436-455. <http://www.uleder.com/index.php/uleder/article/view/431>
- Toprakçı, E., ve Arslan, F. (2022). Okul Yöneticilerinin görüşlerine göre dezavantajlı bölgelerdeki okul-aile birliklerinin işlevselliğini etkileyen faktörler. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 6(1), 60-73. <https://124.im/pdihyB>
- Ünal-Acar, M. (2021). *Sürdürülebilir bir okul-aile iş birliğinin oluşturulmasında öğretmenlerin velilerden beklentileri*. (Tez No. 673601) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (4. Baskı). Seçkin Yayınevi.
- Yurtbakan, E., ve Akyıldız, S. (2020). Aile okul algısı ve katılımı ölçeği: bir geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Bayburt eğitim fakültesi dergisi*, 15(30), 328-346. <https://doi.org/10.35675/befdergi.686853>